

**BELGISCHE SENAAT****—**  
**BUITENGEWONE ZITTING 1988**  
**—****—**  
25 MEI 1988  
**—****—**  
HERZIENING VAN DE GRONDWET  
**—****Herziening van artikel 107ter  
van de Grondwet**  
**(Verklaring van de wetgevende macht,  
zie « Belgisch Staatsblad » nr. 216  
van 9 november 1987)**  
**—**

Voorstel van de Regering

**VERKLARENDE NOTA**

De wijziging van de artikelen 17, 59bis, § 2, eerste lid, 2, en 107ter vormen logisch en politiek één geheel. Het doel van de wijziging is de Gemeenschappen zoals voor het cultuurbeleid maximaal de bevoegdheid toe te kennen voor het onderwijsbeleid. Niet alleen zullen zij hierdoor een eigen beeld kunnen ontwerpen aangepast aan de eigen situaties en verzuchtingen, maar daarenboven zullen zij in staat gesteld worden om een globaal en coherent beleid inzake onderwijs en voortdurende vorming te voeren.

Tevens zal hierdoor de omvang van de bevoegdheden van de Gemeenschappen enorm toenemen.

Voorwaarde voor deze ingrijpende hervorming is dat eerst de waarborgen, die sinds dertig jaar werden geboden door het Nationale Schoolpact en de nationale Schoolpactcommissie, vervangen worden door afdwingbare grondwettelijke garanties.

Hiertoe moeten de basisprincipes van het Schoolpact vertaald worden in een grondwettelijke tekst

**SENAT DE BELGIQUE****—**  
**SESSION EXTRAORDINAIRE DE 1988**  
**—****—**  
25 MAI 1988  
**—****—**  
REVISION DE LA CONSTITUTION  
**—****Révision de l'article 107ter  
de la Constitution**  
**(Déclaration du pouvoir législatif,  
voir « Moniteur belge » n° 216  
du 9 novembre 1987)**  
**—**

Proposition du Gouvernement

**NOTE EXPLICATIVE**

La modification des articles 17, 59bis, § 2, alinéa 1<sup>er</sup>, 2, et 107ter, constitue logiquement et politiquement un ensemble. L'objet de la modification est de transférer au maximum la compétence en matière de politique d'enseignement aux Communautés, comme cela s'est fait pour la politique culturelle, ce qui devrait permettre à celles-ci, non seulement de définir leur politique propre, adaptée aux situations et aux aspirations de chacune d'elles, mais encore de mettre en œuvre une politique globale et cohérente en matière d'enseignement et de formation.

Par là même, le volume des compétences attribuées aux Communautés s'accroîtra sensiblement.

Une condition préalable à cette modification importante, c'est que les garanties inscrites depuis trente ans dans le Pacte scolaire national et par la Commission nationale du Pacte scolaire, soient remplacées par des garanties constitutionnelles sanctionnables.

A cet effet, il faut traduire les principes de base du Pacte scolaire dans une disposition constitu-

en gevoegd worden bij de waarborgen die nu reeds vervat zijn in artikel 17.

Daarenboven moeten de grondwettelijke beginselen, vervat in artikel 17, afdwingbaar worden. De bevoegdheid van het Arbitragehof zal uitgebreid worden, zodat het wetten of decreten, die strijdig zijn met de beginselen van artikel 17, kan vernietigen.

#### Artikel 107ter

1. De voorkoming van de « bevoegdheidsconflicten » (§ 1), thans geregeld in de gecoördineerde wetten op de Raad van State, blijft ongewijzigd verder van toepassing.

2. De regeling inzake het Arbitragehof (§ 2) ondergaat enkele substantiële wijzigingen :

1° Wegens zijn fundamentele rol in de Belgische Staatshervorming, inzonderheid de verhoudingen tussen de Staat, de Gemeenschappen en de Gewesten, ligt het in de rede de uitvoeringswet op het Arbitragehof aan te nemen met een gekwalificeerde meerderheid.

Om de voor de hand liggende redenen van continuïteit wordt in de overgangsbepaling gepreciseerd dat tot aan deze omvorming van de thans bestaande wet van 28 juni 1983, evenals haar aanpassing aan de nieuwe bepalingen van artikel 107ter, § 2, deze wet van 28 juni 1983 verder van toepassing blijft.

2° De toetsingsbevoegdheid van het Arbitragehof blijft, zoals in het verleden, beperkt tot de wetten, de decreten en de in artikel 26bis bedoelde regelen. Wat de handelingen van de administratieve overheden betreft, blijft de huidige toestand ongewijzigd. Met betrekking tot de eenvormige interpretatie van de grondwetsartikelen die door het Arbitragehof kunnen worden getoetst, zullen zich geen bijzondere problemen stellen :

a) een koninklijk besluit of een besluit van een Executieve moet ter uitvoering van een wet of een decreet worden genomen : de rechtscollages zullen die toetsen aan de wet of het decreet;

b) een koninklijk besluit of een besluit van een Executieve, dat in overeenstemming is met de wet of het decreet maar strijdig is met de artikelen 6, 6bis of 17 van de Grondwet : in dat geval zijn er twee hypothesen te onderscheiden (*cf.* arrest van het Hof van Cassatie van 20 april 1950, inzake Waleffe) :

— ofwel is de wil van de wet- of decreetgever duidelijk : in dat geval mogen de rechtscollages het koninklijk besluit of het besluit van de Executieve niet toetsen aan de Grondwet, want anders zouden zij onrechtstreeks de wet of het decreet aan de Grondwet toetsen, hetgeen hen verboden is; wel zouden zij omtrent de conformiteit van de wet of

tionnelle qui viendrait compléter les garanties déjà prévues à l'article 17.

En outre, les principes constitutionnels prévus à cet article devront être contraignants. La compétence de la Cour d'arbitrage sera élargie et la Cour sera habilitée à annuler les lois ou les décrets contraires aux principes de l'article 17.

#### Article 107ter

1. La prévention des « conflits de compétences » (§ 1<sup>er</sup>) actuellement réglée par les lois coordonnées sur le Conseil d'Etat reste d'application sans changement.

2. La législation relative à la Cour d'arbitrage (§ 2) subit quelques modifications substantielles :

1° En raison de son rôle fondamental dans l'organisation de l'Etat belge, et particulièrement dans les rapports entre l'Etat, les Communautés et les Régions, il est logique d'adopter la loi d'exécution relative à la Cour d'arbitrage à une majorité qualifiée.

Pour des raisons évidentes de continuité la disposition transitoire précise que la loi du 28 juin 1983 reste d'application jusqu'à sa modification et son adaptation aux nouvelles dispositions de l'article 107ter, § 2.

2° Le contrôle de la Cour d'arbitrage reste comme jusqu'à présent, limité aux lois, décrets et règles visés à l'article 26bis. En ce qui concerne les actes des autorités administratives, la situation actuelle reste inchangée. L'interprétation uniforme des articles de la Constitution qui peuvent être contrôlés par la Cour d'arbitrage ne posera pas de problèmes particuliers :

a) un arrêté royal ou l'arrêté d'un Exécutif est pris en exécution d'une loi ou d'un décret : la juridiction contrôlera la conformité de celui-ci à la loi ou au décret;

b) dans le cas d'un arrêté royal ou de l'arrêté d'un Exécutif conforme à la loi ou au décret mais contraire aux articles 6, 6bis ou 17 de la Constitution, il convient de distinguer deux hypothèses (*cf.* l'arrêt Waleffe de la Cour de cassation du 20 avril 1950) :

— soit que l'intention du pouvoir législatif ou décréteur est claire : dans ce cas les juridictions ne peuvent contrôler la conformité à la Constitution de l'arrêté royal ou de l'arrêté de l'Exécutif car, elles contrôlèrent, de manière indirecte, la conformité de la loi ou du décret à la Constitution, ce qui est interdit. Par contre, elles peuvent poser une

het decreet met de artikelen 6, *6bis* of 17 van de Grondwet een prejudiciële vraag aan het Arbitragehof kunnen stellen;

— ofwel is de wil van de wet- of decreetgever onduidelijk : in dat geval gaan de rechtscolleges uit van het vermoeden van overeenstemming van de wet of het decreet met de Grondwet, en is de ongrondwettigheid van het koninklijk besluit of het besluit van de Executieve een teken dat zij buiten de grenzen van de wet of het decreet zijn genomen.

Tevens zal inzake de toetsing van overheidsakten aan de artikelen 6, *6bis* of 17 van de Grondwet binnen de afdeling administratie van de Raad van State een procedure van prejudiciële vragen worden ingesteld, gericht aan de algemene vergadering van deze afdeling.

Om evenwel de toetsingsbevoegdheid van het Arbitragehof via de prejudiciële vragen efficiënter te maken, zal in de uitvoeringswet worden bepaald dat het rechtscollege, dat meent dat het antwoord op de voor hem opgeworpen prejudiciële vraag niet noodzakelijk is om uitspraak te doen (thans artikel 15, § 2, tweede lid, *c*), van de wet van 28 juni 1983), zijn beslissing ter zake moet motiveren en dat tegen zijn weigering een rechtsmiddel, zelfs afzonderlijk, kan worden aangewend (wijziging van artikel 18, tweede lid, van de thans bestaande wet van 28 juni 1983).

3° De normen waaraan het Arbitragehof de wetten, de decreten en de in artikel 26*bis* bedoelde regelen kan toetsen, blijven de regels die door of krachtens de Grondwet zijn vastgesteld voor het bepalen van de onderscheiden bevoegdheid van de Staat, de Gemeenschappen en de Gewesten (§ 2, tweede lid, 1°).

\*\*

#### ENIG ARTIKEL

A. Artikel 107*ter*, § 2, van de Grondwet wordt vervangen als volgt :

« § 2. Er bestaat voor geheel België een Arbitragehof, waarvan de samenstelling, de bevoegdheid en de werking door de wet worden bepaald.

Dit Hof doet, bij wege van arrest, uitspraak over :

1° de in § 1 bedoelde conflicten;

2° de schending door een wet, een decreet of een in artikel 26*bis* bedoelde regel, van de artikelen 6, *6bis* en 17;

3° de schending door een wet, een decreet of een in artikel 26*bis* bedoelde regel, van de artikelen die de wet bepaalt.

Het Hof wordt gevat hetzij door eenieder die doet blijken van een belang, hetzij door een rechtscollegaten prejudiciële titel.

question préjudicielle à la Cour d'arbitrage en ce qui concerne la conformité de la loi ou du décret avec les articles 6, *6bis* et 17 de la Constitution;

— soit que l'intention du pouvoir législatif ou décréteur n'est pas claire : dans ce cas, les juridictions présupposent que la loi ou le décret est conforme à la Constitution et le caractère inconstitutionnel de l'arrêt royal ou de l'arrêt de l'Exécutif résulte de ce qu'il a été pris en dehors des limites de la loi ou du décret.

En outre, en ce qui concerne le contrôle de conformité des actes administratifs aux articles 6, *6bis* ou 17 de la Constitution, une procédure de questions préjudicielles portées devant l'assemblée générale de la section de l'administration du Conseil d'Etat sera instaurée.

En vue d'une plus grande efficacité de la Cour d'arbitrage par le biais des questions préjudicielles, la loi d'exécution disposera que la juridiction qui estime que la réponse à la question préjudicielle soulevée devant elle n'est pas nécessaire pour rendre sa décision (actuellement l'article 15, § 2, alinéa 2, *c*), de la loi du 28 juin 1983), doit motiver sa décision, et que son refus est susceptible d'un recours, même distinct (modification de l'article 18, alinéa 2, de l'actuelle loi du 28 juin 1983).

3° Les normes, auxquelles la Cour d'arbitrage peut contrôler la conformité des lois, décrets et règles visées à l'article 26*bis*, restent les règles établies par ou en vertu de la Constitution, pour déterminer les compétences respectives de l'Etat, des Communautés et des Régions (§ 2, alinéa 2, 1°).

\*\*

#### ARTICLE UNIQUE

A. L'article 107*ter*, § 2, de la Constitution est remplacé par la disposition suivante :

« § 2. Il y a pour toute la Belgique une Cour d'arbitrage, dont la composition, la compétence et le fonctionnement sont déterminés par la loi.

Cette Cour statue par voie d'arrêt sur :

1° les conflits visés au § 1<sup>er</sup>;

2° la violation par une loi, un décret ou une règle visée à l'article 26*bis*, des articles 6, *6bis* et 17;

3° la violation par une loi, un décret ou une règle visée à l'article 26*bis*, des articles que la loi détermine.

La Cour est saisie soit par toute personne justifiant d'un intérêt, soit par une juridiction à titre préjudiciel.

De wetten bedoeld in het eerste lid en in het tweede lid, 3°, worden aangenomen met de meerderheid bepaald in artikel 1, laatste lid. »

B. De overgangsbepaling van artikel 107<sup>ter</sup> van de Grondwet wordt vervangen als volgt :

« Tot de inwerkingtreding van de in § 2, eerste lid, bedoelde wet aangenomen overeenkomstig § 2, vierde lid, blijft de wet van 28 juni 1983 houdende de inrichting, de bevoegdheid en de werking van het Arbitragehof van toepassing. »

*De Eerste Minister,*

W. MARTENS.

*De Vice-Eerste Minister  
en Minister van het Brusselse Gewest  
en Institutionele Hervormingen,*

Ph. MOUREAUX.

*De Vice-Eerste Minister  
en Minister van Verkeerswezen  
en Institutionele Hervormingen,*

J.-L. DEHAENE.

*De Staatssecretaris voor Institutionele Hervormingen,*

N. DE BATSELIER.

Les lois visées aux alinéas 1<sup>er</sup> et 2, 3°, sont adoptées à la majorité prévue à l'article 1<sup>er</sup>, dernier alinéa. »

B. La disposition transitoire de l'article 107<sup>ter</sup> de la Constitution est remplacée par la disposition suivante :

« Jusqu'à l'entrée en vigueur de la loi visée au § 2, alinéa 1<sup>er</sup>, et adopté conformément au § 2, alinéa 4, la loi du 28 juin 1983 portant l'organisation, la compétence et le fonctionnement de la Cour d'arbitrage reste d'application. »

*Le Premier Ministre,*

W. MARTENS.

*Le Vice-Premier Ministre  
et Ministre de la Région bruxelloise  
et des Réformes institutionnelles,*

Ph. MOUREAUX.

*Le Vice-Premier Ministre  
et Ministre des Communications  
et des Réformes institutionnelles,*

J.-L. DEHAENE.

*Le Secrétaire d'Etat aux Réformes institutionnelles,*

N. DE BATSELIER.

100-3/1° (B.Z. 1988)

Commissiestuk nr. 1

Herziening van de Grondwet en  
Hervorming der Instellingen

## BELGISCHE SENAAT

—  
BUITENGEWONE ZITTING 1988

—  
31 mei 1988  
—

HERZIENING VAN DE GRONDWET

—  
Herziening van artikel 107ter  
van de Grondwet  
(Verklaring van de wetgevende macht,  
zie « Belgisch Staatsblad » nr. 216  
van 9 november 1987)

—  
AMENDEMENTEN VAN  
DE H. MONFILS  
EN MEVR. DELRUELLE-GHOBERT

R.A 14091.

- A -  
100-3/1° (S.E. 1988)

Document de Commission n° 1

Révision de la Constitution et  
Réforme des Institutions

## SENAT DE BELGIQUE

—  
SESSION EXTRAORDINAIRE DE 1988

—  
31 mai 1988  
—

REVISION DE LA CONSTITUTION

—  
Révision de l'article 107ter  
de la Constitution  
(Déclaration du pouvoir législatif,  
voir « Moniteur belge » n° 216  
du 9 novembre 1987)

—  
AMENDEMENTS PROPOSES PAR  
M. MONFILS  
ET MME DELRUELLE-GHOBERT

R.A 14091.

ARTICLE UNIQUE

1. Au littera A. de cet article, remplacer le 2° par la disposition suivante :

"2° la violation par une loi, un décret ou une règle visés à l'article 26bis, des dispositions de la Constitution"

2. Au littera A. de cet article, supprimer le 3°.

JUSTIFICATION

Plus le type de norme se diversifie, plus il est essentiel qu'une cour constitutionnelle puisse veiller à la parfaite régularité des normes.

C'est la raison pour laquelle le présent amendement propose de transformer la cour d'arbitrage en véritable cour constitutionnelle qui veillera à la constitutionnalité des lois, des décrets ou des ordonnances aux dispositions de la constitution.

Premier amendement subsidiaire :

1. Au littera A. de cet article, remplacer le 2° par la disposition suivante :

" La violation par une loi, un décret ou une règle visés à l'article 26 bis des dispositions prévues au titre II de la Constitution. "

2. Au littera A. de cet article, supprimer le 3°.

JUSTIFICATION

Les dispositions proposées par le Gouvernement envisagent de transformer la Cour d'Arbitrage en une Cour Constitutionnelle en ce qui concerne la violation de trois articles de la Constitution qui sont relatifs aux libertés publiques.

Il n'existe aucune raison de limiter le contrôle de la Cour d'Arbitrage à ces trois articles. Des décrets ou des lois peuvent porter atteinte à des principes fondamentaux tels que la violabilité du domicile, la liberté d'association, le secret des lettres etc... c'est la raison pour laquelle on propose d'étendre le contrôle de la Cour d'Arbitrage à l'ensemble des dispositions prises dans le cadre des articles figurant au titre II de la Constitution.

Deuxième amendement subsidiaire :

Au littéra A. de cet article, supprimer le 3°.

JUSTIFICATION

Au terme du 3° , le contrôle de la Cour d'Arbitrage pourrait être étendu à d'autres articles que ceux qui sont indiqués au 107 ter, 6 2, 2°.

Il n'est juridiquement pas acceptable qu'une loi même à majorité spéciale puisse modifier fondamentalement la compétence de la Cour d'Arbitrage qui par ailleurs est fixée par la Constitution.

C'est la raison pour laquelle la Cour d'Arbitrage ne doit avoir que le pouvoirs qui lui sont conférés par l'article 107 ter éventuellement modifié par les propositions du Gouvernement à cet égard. Si on veut étendre la compétence de la Cour d'Arbitrage, il convient non pas de confier ce soin à une loi, mais bien de modifier l'article 107 ter.

PH. MONFILS  
J. DELRUELLE-GHOBERT.

\*

\*

\*

ENIG ARTIKEL

1. In dit artikel het 2° van letter A. te vervangen als volgt :

"2° de schending door een wet, een decreet of een regel bedoeld in artikel 26bis, van de bepalingen van de Grondwet;"

2. In dit artikel het 3° van letter A. te doen vervallen.

Eerste subsidiair amendement :

1. In dit artikel het 2° van letter A. te vervangen als volgt :

"2° de schending door een wet, een decreet of een regel bedoeld in artikel 26bis, van de bepalingen van titel II van de Grondwet."

2. In dit artikel het 3° van letter A. te doen vervallen.

Tweede subsidiair amendement :

In dit artikel het 3° van letter A. te doen vervallen.

---

100-3/1° (B.Z. 1988)

- A -  
100-3/1° (S.E. 1988)

Commissiestuk nr. 2

Herziening van de Grondwet en  
Hervorming der Instellingen

Document de Commission n° 2

Révision de la Constitution et  
Réforme des Institutions

## **BELGISCHE SENAAT**

—  
**BUITENGEWONE ZITTING 1988**  
—

**1 juni 1988**  
—

**HERZIENING VAN DE GRONDWET**  
—

**Herziening van artikel 107ter  
van de Grondwet**  
(Verklaring van de wetgevende macht,  
zie « Belgisch Staatsblad » nr. 216  
van 9 november 1987)  
—

AMENDEMENTEN VAN DE H. ARTS

R.A 14091.

## **SENAT DE BELGIQUE**

—  
**SESSION EXTRAORDINAIRE DE 1988**  
—

**1er juin 1988**  
—

**REVISION DE LA CONSTITUTION**  
—

**Révision de l'article 107ter  
de la Constitution**  
(Déclaration du pouvoir législatif,  
voir « Moniteur belge » n° 216  
du 9 novembre 1987)  
—

AMENDEMENTS PROPOSES PAR M. ARTS

R.A 14091.

ENIG ARTIKEL

A. Na het eerste lid van het nieuwe artikel 107ter, § 2, zoals voorgesteld door A van dit artikel, volgend lid in te voegen :

"Die wet kan de samenstelling, de bevoegdheid en de werkwijze bepalen van een orgaan dat belast wordt met het onderzoek van de ontvankelijkheid van de bij het Arbitragehof ingediende individuele verzoekschriften."

B. In het tweede en derde lid van het nieuwe artikel 107ter, § 2, zoals voorgesteld door A van dit artikel, het woord "Hof" te vervangen door het woord "Arbitragehof".

VERANTWOORDING

De ervaring met de werking van de Europese Commissie voor de rechten van de Mens wijst uit dat het, om een al te grote toeloop tot het Hof te vermijden, efficient kan zijn dat vooraf een commissie zich snel uitspreekt over de ontvankelijkheid van de klachten.

Een kennelijk ongegronde klacht zou aldus onontvankelijk kunnen worden verklaard zodat het Hof er niet mee wordt belast.

Ook voor het Bundesverfassungsgericht is in een dergelijke preliminaire fase voorzien.

A. ARTS.

\*

\*

\*

ARTICLE UNIQUE

A. A la suite du premier alinéa du nouvel article 107ter, § 2, tel qu'il est proposé au A de l'article unique, ajouter l'alinéa suivant :

"Cette loi peut déterminer la composition, la compétence et le mode de fonctionnement d'un organe qui est chargé d'examiner la recevabilité des requêtes individuelles introduites auprès de la Cour d'arbitrage."

B. Aux deuxième et troisième alinéas du nouvel article 107ter, § 2, tel qu'il est proposé au A de l'article unique, remplacer le mot "Cour" par le mot "Cour d'arbitrage".

---

100-3/1° (B.Z. 1988)

- 1 -

100-3/1° (S.E. 1988)

Commissiestuk nr. 3

Herziening van de Grondwet en  
Hervorming der Instellingen

Document de Commission n° 3

Révision de la Constitution et  
Réforme des Institutions

## BELGISCHE SENAAT

## SENAT DE BELGIQUE

—  
BUITENGEWONE ZITTING 1988

—  
SESSION EXTRAORDINAIRE DE 1988

—  
1 juni 1988

—  
1er juin 1988

—  
HERZIENING VAN DE GRONDWET

—  
REVISION DE LA CONSTITUTION

—  
Herziening van artikel 107ter  
van de Grondwet  
(Verklaring van de wetgevende macht,  
zie « Belgisch Staatsblad » nr. 216  
van 9 november 1987)

—  
Révision de l'article 107ter  
de la Constitution  
(Déclaration du pouvoir législatif,  
voir « Moniteur belge » n° 216  
du 9 novembre 1987)

—  
AMENDEMENTEN VAN  
MEVR. HERMAN-MICHELSENS c.s.

—  
AMENDEMENTS PROPOSES PAR  
MME HERMAN-MICHELSENS ET CONSORTS

R.A 14091.

R.A 14091.

ENIG ARTIKEL

1. In het enig artikel littera A als volgt wijzigen :

"Artikel 107ter, paragraaf 2 van de Grondwet wordt vervangen als volgt :

par.2. Er bestaat voor geheel België een Grondwettelijk Hof, waarvan de samenstelling, de bevoegdheid en de werking door de wet worden bepaald.

Dit Hof doet, bij wege van arrest, uitspraak over :

1. de in par. 1. bedoelde conflicten;
2. de toepassing van de grondwet.

Het Hof wordt gevat, hetzij door eenieder die doet blijken van een belang, en of door een rechtscollège ten prejudiciële titel. "

Een fundamentele <sup>VERANTWOORDING</sup> ~~verantwoording~~ tot instelling van een Grondwettelijk Hof vinden we onder meer terug in het C.V.P.-kiesplatform van november 1987: "De rechtstaat moet worden geëerbiedigd. De Grondwet is de hoogste rechtsnorm in ons land. Daarom moet het Arbitragehof worden omgevormd in een Grondwettelijk Hof dat kan waken over de naleving van de Grondwet".

Als gevolg van de invoering van het Grondwettelijk Hof komen de punten 2 en 3 in het tweede lid te vervallen.

In het derde lid heft voorliggend amendement de ingebouwde beperking op : het Grondwettelijk Hof moet namelijk gevat kunnen worden door én eenieder die doet blijken van een belang én door een rechtscollege ten prejudiciële titel.

Tenslotte moet zowel de samenstelling, de bevoegdheid als de werking soepel aan de noodwendigheden kunnen worden aangepast bij een eenvoudige meerderheid.

L. Herman-Michielsens.  
A. De Backer  
R. Noerens.

Eerste subsidiair amendement :

Littera A, par. 2, derde lid, wordt vervangen als volgt:

"Het Hof wordt gevat door eenieder die doet blijken van een belang of door een rechtscollege ten prejudiciële titel".

Verantwoording.

Door de woorden "hetzij, hetzij" te gebruiken in de door de Regering voorgestelde tekst wordt uitgesloten dat tegelijkertijd het Hof over eenzelfde zaak gevat wordt door een persoon die doet blijken van een belang én door een rechtscollege.

Het begrip "hetzij", zoals ook het Franse begrip "soit", heeft een "uit-sluitende" waarde : de keuze moet gemaakt worden tussen de ene ofwel de andere mogelijkheid.

L. Herman-Michielsens,

A. De Backer

R. Noerens

G. Sprockeels

Tweede subsidiair amendement :

In littera A wordt het vierde lid van par. 2 geschrapt.

Verantwoording.

De democratische spelregels bepalen dat een voorstel wordt goedgekeurd wanneer de meerderheid van diegenen, die kunnen beslissen, hun akkoord betuigen met het voorstel. Met "meerderheid" wordt dan steeds een gewone, mathematische meerderheid bedoeld.

Sommige omstandigheden kunnen een bijzondere meerderheid rechtvaardigen. Dit is bijvoorbeeld het geval voor de wijziging van een grondwet die de juridische basisakte voor de institutionele

structuren van een land is en de grondrechten van de burgers bevat.

Dit procédé kan ook -zoals in België het geval is- aangewend worden om te vermijden dat de democratische rechten van een belangrijke minderheid zouden gekrenkt worden door wetten aan te nemen of te wijzigen met een relatief eenvoudig te behalen meerderheid.

Het stelsel van de bijzondere meerderheid mag echter in geen geval worden aangewend om te pas en te onpas de democratische meerderheid buiten spel te zetten door een echt blokkeringssysteem in te bouwen.

In onze Grondwet en vooral in de wijzigingen die de Regering ons voorlegt, wordt dit systeem al te vaak en op een onnodige en onnuttige wijze misbruikt.

Dit is zo het geval in littera A dat artikel 107ter wil wijzigen, vooral door in België een Arbitragehof op te richten en door aan dit Hof de drievoudige opdracht te geven om bij wege van arrest uitspraak te doen over :

- " 1. de in par. 1 bedoelde conflicten;
2. de schending door een wet, een decreet of een in artikel 26bis bedoelde regel, van de artikelen 6, 26bis en 17;
3. de schending door een wet, een decreet of een in artikel 26bis bedoelde regel, van de artikelen die de wet bepaalt."

Zowel de oprichting en als de bevoegdheidsuitbreiding zouden met een bijzondere meerderheid moeten aangenomen worden.

Hier is het ongewenst en democratisch verkeerd een bijzondere meerderheid op te leggen.

L. Herman-Michielsens,

A. De Backer,

R. Noerens,

G. Sprockeels.

2.A. In littera B worden in de Overgangsbepaling de woorden "aangenomen overeenkomstig par.2, vierde lid" geschrapt.

#### Verantwoording.

In een amendement op littera A, par. 2, vierde lid betoogden wij dat om democratische redenen de nieuwe wetten die het Arbitragehof oprichten en de bevoegdheden ervan uitbreiden, niet met een bijzondere meerderheid mogen aangenomen worden.

In de overgangsbepaling wordt een verwijzing opgenomen die een

bijzondere meerderheid voorschrijft. Deze dient hier geschrapt te worden.

L. Herman-Michielsens

A. De Backer

R. Noerens

G. Sprockeels

2.B. In littera B wordt in de Overgangsbepaling het woord "blijft" vervangen door "blijven" en worden de volgende woorden toegevoegd tussen "Arbitragehof" en "van toepassing" :

",de wet van 2 februari 1984 betreffende de wedden van de leden, de referendarissen en de griffiers van het Arbitragehof, hun voordracht en benoeming, evenals de smaad en het geweld tegen de leden van dit Hof en de wet van 10 mei 1985 betreffende de gevolgen van de door het Arbitragehof gewezen vernietigende arresten".

Verantwoording.

Door het nieuwe artikel 107ter worden de taak, de werking, de

bevoegdheden van het Arbitragehof gewijzigd.

Het huidige Arbitragehof wordt echter niet alleen door de wet van 28 juni 1983 geregeld, maar eveneens door de wetten van 2 februari 1984 en 10 mei 1985.

Door alleen te stellen dat de wet van 28 juni 1983 verder van toepassing blijft, wordt minstens de indruk gegeven dat de twee andere wetten niet meer van toepassing zouden zijn.

L. Herman-Michielsens

A. De Backer

R. Noerens

G. Sprockeels

\*

\*

\*

ARTICLE UNIQUE

1. Remplacer le littera A de l'article unique par ce qui suit :

"L'article 107ter, § 2, de la Constitution est remplacé par la disposition suivante :

"§ 2. Il y a pour toute la Belgique une Cour constitutionnelle dont la composition, la compétence et le fonctionnement sont déterminés par la loi.

Cette Cour statue par voie d'arrêt sur :

1° les conflits visés au § 1er;

2° l'application de la Constitution.

La Cour est saisie/<sup>soit</sup>par toute personne justifiant d'un intérêt et/ou par une juridiction à titre préjudiciel."

Premier amendement subsidiaire :

Remplacer le littera A, § 2, troisième alinéa, par la disposition suivante :

"La Cour est saisie par toute personne justifiant d'un intérêt ou par une juridiction à titre préjudiciel."

Deuxième amendement subsidiaire :

Au littera A, supprimer le quatrième alinéa du § 2.

2.A. Dans la disposition transitoire du littera B, supprimer les mots "et adopté conformément au § 2, alinéa 4".

2.B. Compléter la disposition transitoire proposée au littera B par les mots ", la loi du 2 février 1984 relative aux traitements des membres, des référendaires et greffiers de la Cour d'arbitrage, à leur représentation et nomination, ainsi qu'aux outrages et violences envers les membres de cette Cour et la loi du 10 mai 1985 relative aux effets des arrêts d'annulation rendus par la Cour d'arbitrage" et remplacer les mots "reste d'application" par "restent d'application".

---